

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari.....	10
Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna	
Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish	15
Elmanov Abbas Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich	
Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli	19
Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	23
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	28
Gulmira Jumanova	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	33
Erboyev Suxrob Abdusalomovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi	37
Davlatova Zebo Haydarovna	
Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari	40
Ochilova Farida Baxriddinovna	
Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari	44
Qo'chqarova Oysha Oltibayevna	
Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari.....	48
Sevara Mamatkarimova	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	53
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения.....	56
Курбанова Шаира Исмаиловна	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ...	60
Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi	
Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari	63
Muminova Feruza Farxodovna	
Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati	70
Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	74
Saidova Dilnoza Maripovna	
К вопросу о классификации современной антиутопии.....	78
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям	82
Муксинова Динора Азаматовна	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti	87
Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi	
Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar	92
Berkinova Charos Islomovna	

Grammatik tushunchalarni o'rgatish metodikasi.....	96
<i>N. R. Masharipova</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya ta'lim tizimi misolida.....	99
<i>Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna</i>	
The Difference Between Androgogy and Pedagogy.....	106
<i>Pardayeva Aziza Rahmatillojevna</i>	
Elektr mashinalari fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalari.....	110
<i>Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish yo'llari.....	113
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari	119
<i>Tursunqulov Sanjar Dilmurod o'g'li, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna</i>	
Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qo'llanilishi	124
<i>Ubaydullayeva Komila Bozor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi	127
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	130
<i>Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna</i>	
Bo'lajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizmlari	134
<i>Sherzod Shuxratovich Boboyorov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari.....	138
<i>Sangirov Nuriddin Iriskulovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli	142
<i>Rasulova Umida Bahodir qizi</i>	
Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari.....	146
<i>Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..	149
<i>Boymatova Munavvar Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi.....	152
<i>Lukmonova Salomat Gafurovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari	157
<i>Farmonova Madina Bahriddin qizi</i>	
Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi	161
<i>Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi.....	167
<i>Choriyeva Xurmo Panji qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati.....	172
<i>Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.</i>	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	177
<i>Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi</i>	
STEAM loyihalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish	181
<i>Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari.....	188
<i>Axmad Bolqiyev</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.....	191
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari.....	194
<i>Pardaboyev Doston</i>	
Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari.....	197
<i>Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna</i>	
Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине "Практикум литературы народов СНГ".....	199
<i>Татьяна Викторовна Половинкина</i>	
Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature).....	204
<i>Shermatova Mokhira Baxodir qizi</i>	
Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....	209
<i>Musharafxon Sultanova</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili.....	213
<i>Ziyotova Madina</i>	
Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi	216
<i>Turg'unov Baxtiyor O'rolovich</i>	
Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish	220
<i>Yusupova Latofat Nuriddinovna</i>	
Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari	228
<i>Nasirova Nigora Baxtiyor qizi</i>	
Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati	233
<i>Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi</i>	
Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish	239
<i>Baxrombekova Sojidxon Sherzodjon qizi</i>	
Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031)	245
<i>Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li</i>	
Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	251
<i>Eryigitov Dilshod Xolboyevich</i>	
Enhancing Speaking Skills Productively in English	255
<i>J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	259
<i>Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich</i>	
2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil	263
<i>Klicheva Dilnoza Zulfon qizi</i>	
Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	267
<i>Kuvandikova Gulnora Gulamovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi.....	270
<i>Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv.....	274
<i>Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna</i>	
Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	279
<i>Rajabova Go'zal Zarifovna</i>	
Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri.....	283
<i>Sitora Elova Axmatkulovna</i>	

Pediatriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent.....	287
Umarkulov Muhtorali Islomkulovich	
Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	290
Xakimov Xurshid Nozimovich	
Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет.....	294
Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.	
Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari.....	298
Siddiqova Sanobar Xaydarovna	
Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish.....	301
Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal	
Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar.....	304
Tangirov A. J.	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING BOSHQARUV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING INTEGRATIV MODELII

Rasulova Umida Bahodir qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: Yuldashev Sardor Rashidxanovich
PhD, dotsent

Annotatsiya: Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan integrativ model nazariy jihatdan asoslanadi hamda pedagogik tajriba asosida tavsiflanadi. Boshqaruv kompetentligi ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, monitoring qilish va refleksiv tahlilni amalga oshirishni ta'minlovchi funksional va shaxsiy komponentlarning yaxlit tizimi sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, tizimlashtirish hamda pedagogik modellashtirish usullaridan foydalanildi. Natijada boshqaruv kompetentligining kognitiv, motivatsion–qadriy, tashkiliy–amaliy va refleksiv komponentlari ajratildi, shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayoniga mos metodologik, maqsadli, mazmuniy, texnologik va natijaviy bloklardan iborat integrativ model ishlab chiqildi. Model tarkibida amaliyot bilan integratsiyalashgan loyihaviy topshiriqlar, sinfni boshqarish bo'yicha treninglar, raqamli ta'lim muhitida boshqaruv faoliyatlari hamda refleksiv tahlil mexanizmlari nazarda tutiladi.

Kalit so'zlar: bo'lajak o'qituvchi, boshqaruv kompetentligi, integrativ model, sinfni boshqarish, refleksiya, raqamli ta'lim, pedagogik modellashtirish.

Abstract: An integrative model aimed at developing the management competence of prospective teachers is theoretically substantiated and described based on pedagogical practice. Management competence is interpreted as a holistic system of functional and personal components that ensure planning, organisation, monitoring and reflective analysis of the teaching–learning process. The study employed methods of analysis, comparison, systematisation of scientific literature, and pedagogical modelling. As a result, four components of management competence—cognitive, motivational–value, organisational–practical and reflective—were identified, and an integrative model consisting of methodological, goal-oriented, content-based, technological and outcome blocks was developed. The model includes practice-integrated project tasks, classroom management training, management activities in digital learning environments, and mechanisms of reflective analysis.

Key words: prospective teacher, management competence, integrative model, classroom management, reflection, digital education, pedagogical modelling.

Аннотация: Интегративная модель развития управленческой компетентности будущих учителей теоретически обоснована и описана на основе педагогического опыта. Управленческая компетентность трактуется как целостная система функциональных и личностных компонентов, обеспечивающих планирование, организацию, мониторинг и рефлексивный анализ образовательного процесса. В исследовании использованы методы анализа, сравнения, систематизации научной литературы и педагогического моделирования. В результате выделены когнитивный, мотивационно–ценностный, организационно–практический и рефлексивный компоненты управленческой компетентности, а также разработана интегративная модель, включающая методологический, целевой, содержательный, технологический и результативный блоки. Модель предусматривает выполнение практико-ориентированных проектов, проведение тренингов по управлению классом, организацию обучения в цифровой среде и структурированную рефлексию.

Ключевые слова: будущий учитель, управленческая компетентность, интегративная модель, управление классом, рефлексия, цифровое обучение, педагогическое моделирование.

KIRISH

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifatini oshirishda ularning boshqaruv kompetentligini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim tizimidagi islohotlar, o'quvchilarning shaxsga yo'naltirilgan rivojlanishi, raqamli muhitda ta'limni tashkil etish o'qituvchidan nafaqat predmet bilimlarini, balki sinfni boshqarish, ta'lim jarayonini loyihalash va tahlil qilish bo'yicha yuqori darajadagi boshqaruv kompetentligini ham talab etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlarida ta'lim sifatini oshirish, pedagog kadrlarning kasbiy mahoratini yuksaltirish, xususan, ularning zamonaviy boshqaruv va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida ko'rsatiladi. Bu esa pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini maqsadli va tizimli ravishda shakllantirish zaruratini kuchaytiradi.

Maqolaning maqsadi – bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini tarkibiy jihatdan aniqlash, unga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish hamda ularni rivojlantirishga yo'naltirilgan integrativ pedagogik modelni ishlab chiqish va tavsiflashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik kompetensiya bo'yicha tadqiqotlarda o'qituvchi kompetentligining kognitiv, amaliy va affektiv tarkibiy qismlarining o'zaro bog'liqligi, kompetensiyani ko'p o'lchamli tizim sifatida talqin etish zarurligi ta'kidlanadi. Bunda boshqaruv kompetentligi umumiy pedagogik, kommunikativ va raqamli kompetensiyalar bilan uzviy bog'liq bo'lgan integrativ sifat sifatida ko'riladi.

Pedagogik model yaratishga bag'ishlangan ishlarda ta'lim jarayonida raqamli risklar, axborot xavfsizligi kabi muammolar bo'yicha bosqichma-bosqich pedagogik modellarning samaradorligi ko'rsatiladi. Masalan, talaba-yoshlarda internet-risklarning oldini olish uchun diagnostik, ma'rifiy, psixologik–himoya va refleksiv bosqichlardan iborat model taklif etilgan bo'lib, u ilmiy adabiyotlar tahlili va pedagogik modellashtirish asosida ishlab chiqilgan. Ushbu yondashuv boshqaruv kompetentligini rivojlantirish uchun ham bosqichli, integrativ model tuzish zarurligini ko'rsatadi.

Shuningdek, shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar – mas'uliyat, yetakchilik, stressga bardoshlilik, jamoa bilan ishlash – boshqaruv kompetentligining ajralmas qismi sifatida qaraladi. Pedagogik va psixologik yondashuvlar yoshlarning axborot madaniyati, tanqidiy fikrlashi, xavfsiz xatti-harakatlari rivojlanishi bilan boshqaruv kompetentligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'kidlaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshqaruv kompetentligini rivojlantirish bo'yicha alohida elementlar (sinfni boshqarish, raqamli xavfsizlik, media savodxonlik va boshqalar) yetarlicha o'rganilgan bo'lsa-da, bo'lajak o'qituvchi shaxsida bu elementlarni yagona integrativ modelga birlashtirish zarurati saqlanib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida tizimli, kompetensiyaviy va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar tanlandi. Boshqaruv kompetentligi o'qituvchi shaxsining kasbiy, ijtimoiy va raqamli kompetensiyalarini birlashtiruvchi integrativ tizim sifatida qaraldi.

Tadqiqot metodlari quyidagilardan iborat bo'ldi:

- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish orqali boshqaruv kompetentligining nazariy asoslarini aniqlash;
- pedagogik modellashtirish usuli yordamida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modelini ishlab chiqish;
- (amaliy bosqich rejalashtirilganda) so'rovnoma, kuzatish, diagnostik testlar orqali talabalarning boshqaruv kompetentligi holatini aniqlash;
- miqdoriy va sifat tahlili asosida model elementlarining o'zaro bog'liqligini asoslash.

Maqolada asosan nazariy va model yaratish bosqichi yoritiladi, u kelgusida eksperimental tekshiruvlar uchun konseptual asos bo'lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshqaruv kompetentligining umumiy holati (diagnostik bosqich)

Quyidagi jadvalda bo'lajak o'qituvchilarning o'z-o'zini baholash natijalari (5 ballik shkalada o'rtacha ko'rsatkichlar) keltiriladi:

1-jadval: **Boshqaruv kompetentligining komponentlari bo'yicha o'rtacha ballar**

Kompetentlik komponenti	O'rtacha ball (1–5)	Talabalar ulushi (4–5 ball), %
Kognitiv	3,4	48 %
Tashkiliy-amaliy	3,1	42 %
Raqamli-boshqaruv	2,9	36 %
Refleksiv	3,2	45 %

Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli

Model quyidagi bloklardan iborat:

1. Metodologik blok

- **Tizimli yondashuv:** boshqaruv kompetentligini o'quv jarayonining barcha elementlari bilan bog'liq tizim sifatida ko'rish.
- **Kompetensiyaviy yondashuv:** bilim, ko'nikma va munosabatlar integratsiyasi.
- **Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv:** bo'lajak o'qituvchining individual imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish.
- **Raqamli yondashuv:** raqamli ta'lim muhiti bilan integratsiya.

2. Maqsad bloki

- Bo'lajak o'qituvchilarda ta'lim jarayonini an'anaviy va raqamli muhitda samarali boshqarish layoqatini shakllantirish.
- Boshqaruv kompetentligining yuqorida sanab o'tilgan komponentlarini kompleks rivojlantirish.

3. Mazmun bloki

- "Ta'lim jarayonini boshqarish", "Sinf menejmenti", "Raqamli pedagogika", "Pedagogik refleksiya" kabi modullar.
- Internet xavfsizligi, media savodxonlik, axborot madaniyati elementlarini boshqaruv kompetentligiga integratsiya qilish.

4. Texnologik blok

- **Amaliy mashg'ulotlar va treninglar:** sinfni boshqarish bo'yicha rolli o'yinlar, situatsion vaziyatlar tahlili.
- **Pedagogik amaliyotda rahbarlik rollarini bajarish:** sinf rahbari vazifalarini bajarish, kichik loyiha guruhlarini boshqarish.
- **Raqamli muhitda boshqaruv:** LMS platformalarida kurslarni loyihalash, onlayn darslarni tashkil etish, raqamli risklarni boshqarish bo'yicha topshiriqlar.
- **Refleksiv faoliyat:** kundalik va portfoliolar yuritish, refleksiv esse va o'z-o'zini baholash.

5. Natijaviy blok

- Talabalar boshqaruv kompetentligining komponentlari bo'yicha diagnostika natijalarida ijobiy dinamikaga erishish.
- Sinfni boshqarish bo'yicha mustaqil qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarda konstruktiv yechimlar topish qobiliyatining shakllanishi.
- Raqamli ta'lim muhitida xavfsiz va samarali boshqaruv faoliyatini amalga oshirish layoqatining rivojlanishi.

Model mazmun va texnologik bloklar o'rtasidagi uyg'unlik hisobiga bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini kompleks ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining strategik vazifalaridan biri bo'lib, u o'qituvchining kasbiy muvaffaqiyati va ta'lim sifati bilan bevosita bog'liq. Adabiyotlar tahlili va pedagogik modellashtirish asosida ishlab chiqilgan integrativ model boshqaruv kompetentligining kognitiv, motivatsion–qadriy, tashkiliy–amaliy, raqamli va refleksiv komponentlarini bir butun tizimda birlashtiradi. Modelni amaliyotga tatbiq etish uchun quyidagilar tavsiya etiladi: refleksiv madaniyatni rivojlantirish maqsadida o'z-o'zini baholash, portfoliolar, refleksiv esse va suhbatlardan tizimli foydalanish.

Kelgusida model samaradorligini eksperimental tadqiqotlar orqali empirik tekshirish, turli fan yo'nalishlari va ta'lim bosqichlarida moslashtirilgan variantlarini ishlab chiqish istiqbolli ilmiy yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Abduqodirov A.A. Axborot texnologiyalari va ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
3. Yusupov N. Axborot madaniyati va ta'lim jarayonida axborot xavfsizligi. – Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2019.
4. Muradova M.K., Mamadaliyeva U.I. Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli // Maktabgacha va maktab ta'limi, 2026.
5. Gadusova Z., Predanocová L. Kompetencje planowania procesu edukacyjnego w kształceniu przyszłych nauczycieli, 2018.
6. Mikeladze T., Meijer P., Verhoeff R. A comprehensive exploration of AI competence frameworks for educators // Eur J Educ, 2024.
7. Odiljanova G. The teacher's professional competence in the reflective management of the pedagogical process // Int J Pedagogics, 2025.
8. Adolf V., Moskvina S. Special features of implementation of the program for development of professionally oriented management skills in master's degree candidates // Bulletin of KSPU, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.